

HITEK, TÉVHITEK

A választások közeledtével, az eddig is lappangó, az élelmiszerek egészére vagy csupán egy részére kiterjedő áfa csökkentés kormányzati szintre került. E lap hasábjain megkérdezett – részben érintett – szakértők szinte egybehangzóan helyeselték, miközben a közvélemény-kutatás éppen ellenkezőleg, 2/3-os negatív megítélést jelzett.

Bár a szakértők vélekedései sok vonatkozásban árnyalati különbségeket mutattak, abban teljes volt az egyetértés, hogy az áfa csökkentés jótékony hatású lenne, egyrészt, a szürke- és a feketegazdaság, az áfa elkerülés csökkentésére, a legális gazdaságok versenyképességének javulására, másrészt, az inflációra, a fogyasztás bővülésére stb. Nem vitatható, hogy az áfa kulcsának harmadára csökkentése, sőt a teljes megszüntetése, az áfa csalást radikálisan csökkentené. Ilyen alapon persze az áfa egész rendszerének megszüntetése lenne kívánatos. Nem is érthető, hogy amennyiben az áfa csökkentés a gazdaság egy szegmensébe ilyen jótékony hatású, akkor nálunk és a világ legtöbb országában miért is alkalmazzák a forgalmi adót meghatározó adófajtaként.

Az áfa csökkentés hazai megítélése egy fontos körülmény tökéletes nem figyelembe vételéből fakad: az áfa és gyakorlatilag minden adóféleség, nem csak a tevékenységekre rakódó többlet teher, hanem egyidejűleg a költségvetés nélkülözhetetlen bevétele. Makrogazdasági szinten egyidejűleg bizonyos területeken szűkíti például a fogyasztást, a költségvetés kiadási oldalán azonban egyidejűleg más áruk és szolgáltatások számára ugyanolyan nagyságú keresletet gerjeszt. Rövidtávon és makrogazdasági szinten, az ilyen típusú intézkedések nullszaldós jellegűek. Ha jóhiszeműen feltételezzük, hogy az áfa 10%-ra mérséklése együtt is jár kisebb-nagyobb kifizéréssel - mások ezt erősen kétlik – még ebben az esetben is a költségvetés bevétele rövidtávon 150-200 milliárd forinttal csökkenhet. Azon túl, hogy a 3%-ot meghaladó hiány újabb EU eljárás elindításával fenyeget, az áfa csökkentés növeli az eladósodottságot, rontja a forint árfolyamát és emeli a kockázati felárat. Valószínű változat ezért, a kieső áfa bevétel pótlására a kormány újabb adókat kényszerül bevezetni, így összességében nemzetgazdasági szinten az adóterhelés nem csökken. Ez esetben ugyan nőhet az élelmiszertermelés és fogyasztás, de más szektorok kereslete hasonló nagyságban csökken. Nagy valószínűséggel a tervezett élelmiszer áfa csökkentés vagy adósságot növelő, vagy nemzetgazdasági kitekintésben nem hoz sem növekedést sem fogyasztási többletet, csak mesterségesen átrendezi a valós versenyképességi viszonyokat. Ha mindezekhez hozzáadjuk, hogy az ilyen arányú áfa csökkentés, valamint az ellensúlyként bevezetendő új adók nemzetgazdasági kihatásai teljességgel kiszámíthatatlanok, így az áfa csökkentés megkísérlése további súlyos bizonytalanságot hordoz a gazdaság valamennyi szereplője számára.

Nem igazán közgazdasági, de megfontolásra érdemes kérdés, hogy az élelmiszerek áfáját azért kellene minimálisra csökkenteni, mert a legnagyobb erőfeszítések ellenére is a szürke-fekete gazdaság aránya elviselhetetlenül magas és a legális gazdaságok versenyképtelenek. Ezek szerint, le kell mondanunk arról, hogy az élelmiszergazdaságot valaha is kifizértsük, inkább az egész szektort legálisan is szürkévé tesszük.

Az áfa csökkentés lehetőségének mérlegelésén nem lenne szabad eltekinteni, hogy élelmiszer termelésünk az EU támogatás igen jelentős részét kapja – igaz, így van ez az EU tagok legtöbbszörénél – miközben a legális gazdaságok versenyképtelenek. Élelmiszertermelésünk nemzetközi versenyképessége az esetleg 10%-ra csökkentett áfával lényegében változatlan marad, csak a feketegazdasággal és a többi áru és szolgáltatásokkal szemben javulhat. Nagy kérdés, hogy a közvetítő kereskedelem dzsungelje, a termelők és fogyasztók számára átenged-e valamit az áfa csökkentéséből, továbbá a hatalmas EU támogatásokkal is versenyképtelen élelmiszertermelést miért kellene további előnyökhöz juttatni a nemzetgazdaság más szegmenseivel szemben.

Bár az EU következő időszakára vonatkozó költségvetésbe az élelmiszertermelés átmentette magát és úgy tűnik, hogy a fejlett EU országokban a GDP 2-3%-kát adó agrárszektor kényelmetlen, de elviselhető teher. Magyarország azonban nem olyan gazdag, hogy az EU támogatásokon túl – a szürke-fekete gazdaságra hivatkozva – újabb nemzeti ajándékot adjon. Azon túl, hogy a pénzügyi keretek szűkösek, a probléma ennél mélyebb: már az EU támogatások is, továbbá a kilátásba helyezett könnyítések még inkább leszerelnek, mintsem a versenyképesség növelésére ösztönöznének.